

TARYBOS DIREKTYVA**1986 m. liepos 24 d.****dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo įgyvendinimo profesinėse socialinės apsaugos sistemose**

(86/378/EEB)

EUROPOS BENDRIJŲ TARYBA,

atsižvelgdama į Europos ekonominės bendrijos steigimo sutartį ir ypač į jos 100 ir 235 straipsnius,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą ⁽¹⁾,atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę ⁽²⁾,atsižvelgdama į Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽³⁾,

kadangi Sutartis numato, jog kiekviena valstybė narė turi užtikrinti, jog už vienodą darbą vyrams ir moterims būtų vienodai atlyginama; kadangi „užmokestis“ reiškia įprastinį bazinį arba minimalų darbo užmokestį arba algą ir bet kokį kitą atlyginimą grynaisiais arba natūra, kurį darbuotojas tiesiogiai arba netiesiogiai gauna iš darbdavio už savo darbą;

kadangi, nors vienodo darbo užmokesčio principas yra tiesiogiai taikomas tais atvejais, kai diskriminaciją dėl lyties galima nustatyti tik pagal vienodo požiūrio ir vienodo darbo užmokesčio kriterijus, taip pat būna atvejų, kai šio principo taikymas reiškia, kad turi būti patvirtintos papildomos priemonės, aiškiau apibrėžiančios jo apimtį;

kadangi 1976 m. vasario 9 d. Tarybos direktyvos 76/207/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo taikymo įsidarbini-mo, profesinio mokymo, pareigų paaugštinimo ir darbo sąlygų atžvilgiu ⁽⁴⁾ 1 straipsnio 2 dalis nustato, kad siekiant užtikrinti nuoseklų vienodo požiūrio principo įgyvendinimą socialinės apsaugos srityje, Taryba Komisijos pasiūlymu patvirtina nuostatas, apibrėžiančias šio principo esmę, apimtį ir taikymo tvarką; kadangi šiuo tikslu Taryba 1978 m. gruodžio 19 d. priėmė Direktyvą 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje ⁽⁵⁾;

kadangi Direktyvos 79/7/EEB 3 straipsnio 3 dalis nustato, kad, užtikrinant vienodo požiūrio principo įgyvendinimą profesinėse socialinės apsaugos sistemose, Taryba Komisijos pasiūlymu patvirtina nuostatas, apibrėžiančias šio principo esmę, apimtį ir taikymo tvarką;

kadangi vienodo požiūrio principas turi būti įgyvendintas profesinėse socialinės apsaugos sistemose, kurios numato apsaugą Direktyvos 79/7/EEB 3 straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais, taip pat sistemose, kurios numato kokį nors kitą atlyginimą pinigais arba natūra, kaip nurodyta Sutartyje;

kadangi vienodo požiūrio principo įgyvendinimas socialinės apsaugos srityje nepažeidžia su moterų apsauga dėl motinystės susijusių nuostatų,

⁽¹⁾ OL C 134, 1983 5 21, p. 7.⁽²⁾ OL C 117, 1984 4 30, p. 169.⁽³⁾ OL C 35, 1984 2 9, p. 7.⁽⁴⁾ OL L 39, 1976 2 14, p. 40.⁽⁵⁾ OL L 6, 1979 1 10, p. 24.

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Šios direktyvos tikslas yra įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą profesinėse socialinės apsaugos sistemose. Šis principas toliau – vienodo požiūrio principas.

2 straipsnis

1. „Profesinės socialinės apsaugos sistemos“ – tai sistemos, kurioms nėra taikoma Direktyva 79/7/EEB ir kurių paskirtis – pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbantiems asmenims, dirbantiems įmonėje arba įmonių grupėje, ekonominės veiklos srityje arba profesinės veiklos sektoriuje, arba sektorių grupėje, mokėti išmokas, papildančias arba pakeičiančias įstatymų nustatytose socialinės apsaugos sistemose numatomas išmokas, nepriklausomai nuo to, ar dalyvavimas tokiose sistemose yra privalomas ar ne.

2. Ši direktyva netaikoma:

- a) individualioms sutartims;
- b) sistemoms, turinčioms tik vieną dalyvį;
- c) dėl darbuotojų, gaunančių pastovų atlyginimą – draudimo sutartims, kurių šalimi darbuotojas nėra;
- d) neprivalomoms profesinių sistemų nuostatoms, siūlomoms atskiriems dalyviams, siekiant jiems užtikrinti:
 - papildomas išmokas arba
 - galimybę pasirinkti datą, nuo kada bus mokamos įprastinės išmokos, arba galimybę pasirinkti iš kelių išmokų.

3 straipsnis

Ši direktyva taikoma dirbantiems gyventojams, įskaitant savarankiškai dirbančius asmenis, kurių veiklą nutraukia liga, motinystė, nelaimingas atsitikimas arba priverstinis nedarbas, taip pat darbo ieškančius asmenis, į pensiją išėjusius asmenis ir darbingumo netekusius darbuotojus.

4 straipsnis

Ši direktyva taikoma:

- a) profesinėms socialinės apsaugos sistemoms, kurios numato apsaugą šiais atvejais:
 - ligos,
 - invalidumo,
 - senatvės, įskaitant ankstyvą išėjimą į pensiją,
 - nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų,
 - nedarbo;
- b) profesinėms socialinės apsaugos sistemoms, kurios numato kitas socialines išmokas, mokamas pinigais arba natūra, ypač maitintojo netekimo išmokas ir šeimos pašalpas, jeigu šios išmokos skiriamos pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims

ir todėl sudaro atlyginimą, kurį darbdavys moka darbuotojui pastarajam įsidarbinus.

5 straipsnis

1. Pagal toliau nurodytas nuostatas vienodo požiūrio principas reiškia, kad negali būti jokios lyčių diskriminacijos, tiesioginės arba netiesioginės, dėl santuokinės arba šeimyninės padėties ir ypač susijusios su:

- socialinės apsaugos sistemų apimtimi ir galimybių naudotis jomis sąlygomis,
- įsipareigojimu mokėti įmokas ir įmokų dydžio apskaičiavimu,
- išmokų apskaičiavimu, įskaitant išmokų padidinimą situaciniams ir išlaikomiems asmenims, taip pat sąlygas, kurios reguliuoja teisės į išmokas trukmę ir išlaikymą.

2. Vienodo požiūrio principas nepažeidžia su moterų apsauga dėl motinystės susijusių nuostatų.

6 straipsnis

1. Nuostatos, prieštaraujančios vienodo požiūrio principui, tiesiogiai arba netiesiogiai, ir ypač su nuoroda į santuokinę arba šeimyninę padėtį, apima tas nuostatas, kurios skirtos:

- a) nustatyti asmenis, galinčius dalyvauti profesinėje socialinės apsaugos sistemoje;
- b) nustatyti privalomą arba neprivalomą dalyvavimą profesinėje socialinės apsaugos sistemoje;
- c) nustatyti skirtingas taisykles dėl profesinės socialinės apsaugos sistemos narių amžiaus, minimalios įsidarbinimo trukmės arba narystės, suteikiančios teisę į išmokas;
- d) nustatyti skirtingas taisykles, išskyrus h ir i punktuose nurodytus atvejus, dėl įmokų grąžinimo, jeigu darbuotojas pasitraukia iš profesinės socialinės apsaugos sistemos neįvykdęs sąlygų, garantuojančių jam atidėtąją teisę į ilgalaikes išmokas;
- e) nustatyti skirtingas išmokų skyrimo, jų apribojimo vienos arba kitos lyties darbuotojams sąlygas;
- f) nustatyti skirtingus pensinius amžius;
- g) sustabdyti teisių išsaugojimą arba įgijimą motinystės atostogų arba atostogų dėl šeimyninių priežasčių laikotarpiu, jeigu atostogas suteikia įstatymai arba sutartys ir išmokas moka darbdavys;
- h) nustatyti skirtingus išmokų dydžius, nebent būtina atsižvelgti į aktuarinio apskaičiavimo veiksnius, kurie priklausomai nuo lyties skiriasi fiksuotų įmokų sistemoje;

- i) nustatyti skirtingus darbuotojų įmokų dydžius;
- nustatyti skirtingus darbdavio įmokų dydžius fiksuotų įmokų sistemoje, išskyrus atvejus, kai tuo siekiama išmokų dydžių vienodinti;
- j) nustatyti skirtingus standartus arba standartus, taikytinus tik tam tikros lyties darbuotojams, išskyrus h ir i punktuose nurodytus atvejus, dėl garantijų arba teisių į atidėtasias išmokas išlaikymo, jeigu darbuotojas pasitraukia iš profesinės socialinės apsaugos sistemos.

2. Jeigu išmokos, kurioms taikomos šios direktyvos nuostatos, skiriamos profesinės socialinės apsaugos sistemos valdymo institucijų nuožiūra, šios turi atsižvelgti į vienodo požiūrio principą.

7 straipsnis

Valstybės narės imasi visų būtinų priemonių užtikrinti:

- a) kad privalomų kolektyvinių sutarčių, įmonės darbuotojų taisyklių arba kitų susitarimų nuostatos dėl profesinių sistemų, prieštaraujančios vienodo požiūrio principui, būtų arba galėtų būti paskelbtos negaliojančiomis, arba būtų panaikintos;
- b) kad administracinėmis priemonėmis nebūtų patvirtintos arba išplėstos profesinės socialinės apsaugos sistemos, į kurias įtrauktos pirmiau nurodytos nuostatos.

8 straipsnis

1. Valstybės narės imasi visų būtinų priemonių užtikrinti, kad iki 1993 m. sausio 1 d. būtų peržiūrėtos ir pakeistos profesinių socialinės apsaugos sistemų nuostatos, prieštaraujančios vienodo požiūrio principui.

2. Ši direktyva nepanaikina teisių ir įsipareigojimų, susijusių su dalyvavimo profesinėje socialinėje apsaugos sistemoje trukme ir galiojančių iki jos peržiūrėjimo, ir šioms teisėms ir įsipareigojimams taikomos tuo metu galiojusios sistemos nuostatos.

9 straipsnis

Valstybės narės gali atidėti privalomą vienodo požiūrio principo taikymą šiais atvejais:

- a) nustatant pensinį amžių senatvės arba išstarnauto laiko pensijoms gauti ir galimus padarinius kitoms išmokoms:
- tol, kol tokia lygybė nebus pasiekta įstatymu nustatytoje socialinės apsaugos sistemoje,
 - arba tol, bet ne vėliau, kai tokią lygybę pasiekti įpareigoja direktyvos nuostatos;

b) maitintojo netekimo pensijoms tol, kol vienodo požiūrio principą dėl to įstatymų nustatytoje socialinės apsaugos sistemoje nenustatys direktyvos nuostatos;

c) taikant 6 straipsnio 1 dalies i punkto pirmosios pastraipos reikalavimą, kad atsižvelgti į skirtingus aktuarinio apskaičiavimo veiksnius – ne vėliau kaip iki 13 metų laikotarpio po pranešimo apie šią direktyvą pabaigos.

10 straipsnis

Valstybės narės savo nacionalinėse teisinėse sistemose numato priemones, sudarančias sąlygas visiems asmenims, manantiems, kad jų teisės buvo pažeistos dėl vienodo požiūrio principo netaikymo, pateikti reikalavimus teismine tvarka, prieš tai pasinaudojus galimybe kreiptis į kitas kompetentingas institucijas.

11 straipsnis

Valstybės narės imasi visų būtinų priemonių darbuotojams apsaugoti, kad darbdavys negalėtų jų atleisti iš darbo dėl skundų, pateiktų įmonėje, arba dėl kokios nors teisinės procedūros, siekiant įgyvendinti vienodo požiūrio principą.

12 straipsnis

1. Valstybės narės įstatymais ir kitais teisės aktais įtvirtina nuostatas, būtinas, kad šios direktyvos būtų pradėta laikytis ne vėliau kaip praėjus trejiems metams po pranešimo apie šią direktyvą ⁽¹⁾ dienos. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

2. Ne vėliau kaip per penkerius metus po pranešimo apie šią direktyvą dienos valstybės narės pateikia Komisijai visą reikalingą informaciją, kad ji galėtų parengti Tarybai ataskaitą apie šios direktyvos taikymą.

13 straipsnis

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje, 1986 m. liepos 24 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

A. CLARK

⁽¹⁾ Apie šią direktyvą valstybėms narėms pranešta 1986 m. liepos 30 d.